

Mladina, št. 17

Noč Zemlje Med prazniki, odpadki in uničevanjem konkurence

Bernard Nežmah, Mladinin dežurni pamfletist, tudi doktor znanosti, se je, kot je videti, pridružil ponarejevalcem slovenske zgodovine, ki bi radi izničili pomen OF in partizanskega upora proti okupatorju in domačim kvislingom, predvsem domobrancem. Pri tem zlorablajo organizacijo TIGR, ki je bila od 1928 zares prva protifašistična organizacija ne samo na Primorskem, temveč tudi v Evropi.

Zato velja spomniti na nekaj bistvenih zgodovinskih dejstev in odgovoriti na dve vprašanji: zakaj tigrovci niso bili povabljeni v OF in zakaj tigrovci niso izvedli prvega oboroženega spopada v Sloveniji?

Zaradi specifičnih razmer so imeli primorski tigrovci od leta 1936 sporazum o medsebojnem sodelovanju s predstavniki KPI, podpisan leta 1936 v Parizu, od leta 1938 pa so imeli tajni sporazum z britansko obveščevalno organizacijo SOE (dobava orožja in eksploziva, ki ga je iz Beograda do Ljubljane prenašal Albert Rejec, politični vodja, tukaj pa sprejemal Danilo Zelen, vojaški vodja organizacije TIGR). To sta do aprila 1941 počela z vedenjem in odobritvijo vojaške obveščevalne službe v Ljubljani, saj je bil Danilo Zelen tudi tajni sodelavec in rez. oficir obveščevalnega centra VKJ v Ljubljani.

Po kapitulaciji VKJ aprila 1941 so posamezni obveščevalci dobili konkretne naloge. Ker se je Danilo Zelen zadrževal večinoma na širšem mobilizacijskem območju okrog Višnje Gore, je bilo verjeti, da bo zbral skupino tigrovcev in nadaljeval boj proti Italijanom na Primorskem. Tako se je tudi zgodilo.

Kmalu sta se mu pridružila Anton Majnik in Ferdinand Kravanja. S podporo svojih sodelavcev in znancev so se večinoma skrivali po zemljankah v okolici Strug in Male gore. V noči 12/13. maja 1941 je deževalo, zato so se odločili, da bodo prespali v Lovšinovi koči na Mali gori. Naredili pa so osnovno napako: niso se zavarovali (postavili straže), ker pa je deževalo, niso pričakovali, da jih bo kdo napadel, zato so tisto jutro tudi malo poležavali.

Prihod skupine ribniških orožnikov, ki so gotovo imeli podatke svojih ovaduhov (predvsem raubšicov in gozdarjev), jih je seveda presenetil. Ker je bil orožnik Pišorn pri nasilnem vstopu v omenjeno kočo ranjen v trebuh, je seveda nastal strelski spopad, katerega rezultat je bil: Zelen in Kravanja sta bila ranjena, zato sta storila častni samomor (Kravanji ni uspel), medtem ko se je Majnik zatem predal in kasneje uspel zbežati.

Torej ni šlo za nobeno »bitko« niti za prvi oboroženi spopad tigrovcev proti italijanskemu okupatorju. Šlo je za navaden strelski obračun proti nebudni trojici tigrovcev, ki se je končal povsem klavrno! Veseli so bili predvsem Italijani, saj so uspeli likvidirati Danila Zelena, terorista – državnega sovražnika št. 1!

Če bi trije tigrovci napadli iz zasede ali na določeno obrambno točko sovražnika, potem bi zares lahko govorili o oboroženem spopadu.

Drugo, organizacija TIGR izven Primorske ni bila dovolj znana. Partijskemu vodstvu v Ljubljani je bilo gotovo znano, da tigrovci sodelujejo s KPI (pomagal Ivan Regent), zato jih tudi niso vabili v OF. Ker so pa vedeli, da sodelujejo z britansko SOE, jih že zaradi tega niso hoteli imeti v svoji družbi.

Albert Rejec, politični vodja organizacije TIGR, ki se je 1944 pridružil partizanom na sremski fronti, je organom OZNE in pozneje UDBE pojasnil mnoge stvari o sodelovanju, je dobil tudi primerno službo v Ljubljani. Posamezniki, ki so bili bolj vneti in niso hoteli priznati tajnega sodelovanja z britanskimi obveščevalci, so končali tragično. Večina tigrovcev pa je sodelovala v partizanskih vrstah. In zanimivo, nobenega ne najdemo med domobranci!

Zdaj pa si jih enostavno prisvajajo!

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju, Ljubljana